

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

**Self Reliance and Operations Adhering to Sufficiency Economy Philosophy of
Community Enterprise Members in Inburi District of Sing Buri Province**

รุ่งโรจน์ สินธุ์เทียม (Rongrot Sintuthiam)* บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)**

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจการพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อศึกษาการปฏิบัติและการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประชากรที่ศึกษาเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประชากร 766 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด และสองในสามมีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีพื้นที่ครอบครองเป็นเอกสารสิทธิโฉนด การประกอบอาชีพโดยส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา รายได้หลักอยู่ในช่วงระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือนและพบว่ามีหนี้สินถึงร้อยละ 63.8 โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินน้อยกว่า 200,001 บาท 2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 5) ปัจจัยที่มีผลกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6) ปัจจัยที่มีผลกับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติ/การพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

* นักศึกษาลัทธิเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kungking.rs@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobenchg@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to 1) study socio-economic circumstance of community enterprise members 2) study the understanding in self reliance and operations adhering to sufficiency economy philosophy 3) study operations and self reliance adhering to sufficiency economy philosophy 4) study factors relating to self reliance and operations adhering to sufficiency economy philosophy 5) study problems and suggestions for guidelines to self reliance and operations adhering to sufficiency economy philosophy.

The studied population was a number of 265 community enterprise members in Inburi District, Sing Buri Province. The research tool for data collection was questionnaire. Data obtained was analyzed by computer programs. Statistical methodology for data analysis included frequency percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation and ordinary multiple regression analysis.

Research findings were the following. 1) Generally members of enterprise communities were aged between 51-60 years, graduated prathomsueksa 4 and two of three households have 3-4 members. Mostly members of enterprise communities have occupied own farm by title deed. The most members were farmer (paddy grower), were income families between 5,000 to 10,000 Baht (THB.) per month and they were debts 63.8 percents, which of general members were less than 200,001 THB. 2) The average knowledge about sufficiency economy philosophy of Community Enterprise members was at high level. 3) Overall operation adhering to sufficiency economy philosophy of Community Enterprise members was at high level. 4) Overall self-reliance adhering to sufficiency economy philosophy of Community Enterprise members was at high level. 5) Factors affecting operations adhering to sufficiency economy philosophy Community Enterprise members were age (year), receiving information on sufficiency economy and benefit gained from self-reliance adhering to sufficiency economy philosophy. 6) Factors affecting self-reliance adhering to sufficiency economy philosophy of Community Enterprise members were receiving information on sufficiency economy and benefit gained from self-reliance adhering to sufficiency economy philosophy.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Operations, Self-Reliance Adhering to Sufficiency Economy Philosophy

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kungking.rs@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobenchg@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างรุนแรง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้เผชิญปัญหาหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับของประเทศไทย ซึ่งได้มีส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันที่จะน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมสามารถสู่การพัฒนาประเทศบนหลักความสมดุลและยั่งยืน ประกอบกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 มีเจตนาคือจะส่งเสริมความรู้และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างรายได้ โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน และการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรในวิสาหกิจชุมชน

ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญในการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพภายหลังจากการเสร็จสิ้นการทำนาเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ในสภาวะที่สังคมเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ประเทศเกิดการแตกแยก เกิดการแย่งชิงทรัพยากรฯ เกิดปัญหาภัยธรรมชาติซ้ำซาก ทำให้ประชาชนต่างลำบาก ด้วยเหตุนี้สำนักงานเกษตรอำเภออินทร์บุรี จึงดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 โดยใช้ภูมิปัญญาและความรู้ของเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันอำเภออินทร์บุรี มีวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดในปี พ.ศ.2555 จำนวน 64 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 766 ราย และได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ.2555 พบว่ามีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีจำนวน 7 กลุ่ม กลุ่มระดับปานกลาง จำนวน 47 กลุ่ม กลุ่มต้องปรับปรุง จำนวน 10 กลุ่ม จะเห็นได้ว่าจำนวนวิสาหกิจชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อผ่านการประเมินศักยภาพแล้วกับมีวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับดี ร้อยละ 10.9 จากจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ให้สามารถพัฒนากลุ่มให้อยู่ในระดับที่ดี และมีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวขับเคลื่อน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจการพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติและการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพึ่งพาตนเองและการดำเนินการตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ศึกษาเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 766 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2) ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ระดับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติ ระดับการพึ่งพาตนเอง คือ

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ / การพึ่งพาตนเองในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติ / การพึ่งพาตนเองในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติ / การพึ่งพาตนเองในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติ / การพึ่งพาตนเองในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติ / การพึ่งพาตนเองในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.3 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุดร้อยละ 40.8 และสองในสามมีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด ร้อยละ 94.0 มีพื้นที่ครอบครองเป็นเอกสารสิทธิโฉนดการประกอบอาชีพโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.2 ประกอบอาชีพทำนา รายได้หลักอยู่ในช่วงระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด และพบว่ามีหนี้สินถึงร้อยละ 63.8 โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินน้อยกว่า 200,001 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 77.7 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 1-5 ปี มากที่สุด และสมาชิกทั้งหมด เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ด้านระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่เป็นบุคคลและสื่อสารมวลชน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ($\bar{X} = 3.79$) สื่อวิทยุโทรทัศน์ ($\bar{X} = 4.19$) หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.59$) เอกสารของหน่วยงานราชการ ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 48.7 ได้รับประโยชน์มาก

2. ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 49.8 มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 26.0 มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่ำสุด 4 คะแนน และมีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงสูงสุด 12 คะแนน

3. ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงความคิดเห็นในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) ซึ่งถ้าพิจารณารายละเอียดแยกตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ประเด็นที่ 1 การปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมด้านความพอประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการยึดหลักการดำเนินงานแบบเรียบง่ายค่อยเป็นค่อยไปไม่ก้าวกระโดด ($\bar{X} = 3.78$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว ($\bar{X} = 3.62$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้พอใช้จ่ายตลอดเดือนโดยใช้เหตุผลของความจำเป็นมากกว่าความพอใจ ($\bar{X} = 3.12$)

ประเด็นที่ 2 การปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการใช้เหตุผลในการพิจารณาการลงทุนหรือกู้เงิน ($\bar{X} = 3.80$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการเพาะปลูกพืชตามฤดูกาลโดยพิจารณาความต้องการจากท้องตลาด ($\bar{X} = 3.77$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.03$)

ประเด็นที่ 3 การปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$) พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนอนาคตของคนในครอบครัว เช่นการออมทั้งที่เก็บเงินไว้เองหรือฝากกับสถาบันการเงิน ($\bar{X} = 2.86$) และพบว่าอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การวางระบบใช้จ่ายที่ดี เช่นการทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{X} = 2.48$)

ประเด็นที่ 4 การปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.92$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการนำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.89$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการศึกษาดูงานพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าด้วยวิธีการเข้าอบรม สัมมนา ดูงาน ($\bar{X} = 2.99$)

ประเด็นที่ 5 การปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรมในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบสังคม ($\bar{X} = 4.01$) สมาชิกมีการใช้ความเพียรในการประกอบอาชีพเป็นที่ตั้ง ($\bar{X} = 3.95$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมหรือประเพณีท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.86$) สมาชิกมีการใช้สติในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.52$) และพบว่าอยู่ในระดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีการยึดหลักการเดินทางสายกลางในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$)

4. ระดับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเชิงความคิดเห็น ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองเชิงความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) ซึ่งถ้าพิจารณารายละเอียดแยกตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในกระบวนการผลิตของตนเอง ($\bar{X} = 3.59$) พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่มีราคาสูง ($\bar{X} = 3.34$) และมีการใช้แรงงานของตนเองแทนการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\bar{X} = 2.93$)

ประเด็นที่ 2 การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวตนเอง ($\bar{X} = 3.89$) การผลิตของใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.68$) พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การลดค่าใช้จ่ายด้านอบายมุขต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.26$) การเก็บออมเงินฝากไว้ใช้ในอนาคต ($\bar{X} = 3.21$) การประกอบอาชีพโดยใช้ทุนของครัวเรือนไม่ได้กู้ยืม ($\bar{X} = 2.88$)

ประเด็นที่ 3 การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ($\bar{X} = 3.96$) สมาชิกมีการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นเป็นหลักในการผลิต ($\bar{X} = 3.60$) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.57$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติแทนการใช้พลาสติก และโฟม ($\bar{X} = 3.00$)

ประเด็นที่ 4 การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.82$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการเข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.52$) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจที่เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ($\bar{X} = 3.98$)

ประเด็นที่ 5 การพึ่งพาตนเองด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการประกอบอาชีพด้วยความสุจริตไม่เอาเปรียบผู้อื่น ($\bar{X} = 4.08$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.64$) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสียสละเวลา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ไปร่วมงานของชุมชนในการพัฒนาต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.56$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกสภาเกษตรกรชุมชนมีการบริจาคทรัพย์เพื่อกิจกรรมสาธารณะกุศลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$)

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลปรากฏว่า ได้ค่า Sig of F = 0.000 ซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปแบบเชิงเส้น และเมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 8 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว ที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ (ปี) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลปรากฏว่า ได้ค่า Sig of F = 0.000 ซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปแบบเชิงเส้น และเมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 8 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว ที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ อายุ (ปี) ประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

7. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ด้านความพอประมาณ

สมาชิกสภาเกษตรกรชุมชนมีปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา ร้อยละ 39.6 คือ ขาดแคลนเทคโนโลยีในการผลิต ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน และขาดแคลนเทคโนโลยีในการผลิต คือ การเก็บออม การประกอบอาชีพเสริม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิต และการใช้แรงงานในครัวเรือน

ด้านการมีเหตุผล

สมาชิกสภาเกษตรกรชุมชนมีปัญหา คือ การทำนาติดต่อกันจนทำให้ดินเสื่อมโทรมจนเกิดการระบาดของโรคแมลง มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา ร้อยละ 35.5 คือ การใช้สารเคมีในการผลิตจำนวนมาก ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหการทำนาติดต่อกันจนทำให้ดินเสื่อมโทรมจนเกิดการระบาดของโรคแมลง และการใช้สารเคมีในการผลิตจำนวนมาก คือ การวางแผนการเพาะปลูก การปลูกพืชหมุนเวียน และการลดการใช้สารเคมีโดยหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ด้านการมีภูมิคุ้มกัน

สมาชิกสภาเกษตรกรชุมชนมีปัญหา คือ ไม่ยอมทำบัญชีครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา ร้อยละ 29.8 ไม่รู้จักวางแผนการผลิต ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหการทำบัญชีครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย และไม่รู้จักวางแผนการผลิต คือ เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้ในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และหมั่นตรวจเยี่ยมอยู่เสมอ

ด้านเงื่อนไของค์ความรู้

สมาชิกสภาเกษตรกรชุมชนมีปัญหา คือ ขาดความรู้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมา ร้อยละ 27.2 ขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาคาดความรู้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ การอบรมให้ความรู้ พาไปดูงาน การฝึกปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหา คือ การใช้ย่ำเกินความจำเป็น มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมา ร้อยละ 40 คือ การผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาคือการใช้ย่ำเกินความจำเป็น และการผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ คือการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง การผลิตให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานโดยยึดความปลอดภัยของผู้บริโภค

อภิปรายผลการวิจัย

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่เป็นบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก เพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด ร้อยละ 49.8 โดยพิจารณารายละเอียดของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจพอเพียงจะดำเนินการโดยไม่มุ่งทำลายสิ่งแวดล้อมและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ สายน้ำผึ้ง รัตนงาน (2547:51-52) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพึ่งพาตนเอง การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและการเตรียมตัวให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น

การปฏิบัติตามตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตามตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงความคิดเห็นในระดับมาก สอดคล้องกับงานศึกษาของสนธิ หิรัญพิพัฒน์พงศ์ (2550:118:123) ได้ศึกษาการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการดำเนินชีวิต:กรณีศึกษากลุ่มอาชีพสหกรณ์บ้านใหม่สามัคคี ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติตามตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ตนเองอยู่ในระดับมาก

ระดับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพึ่งพาตนเองซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของสายน้ำผึ้ง รัตนงาน (2547:51-52) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับค่อนข้างมากในด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 8 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว ที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ (ปี) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานศึกษาของ สายน้ำผึ้ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

รัตนงาม (2547:51-52) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกับความคิดเห็นของสมาชิกเสถียรธรรมสถานในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ รายได้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 8 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว ที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ (ปี) ประโยชน์ที่ได้รับจากการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและมีตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ อรัญญา ตัญญะเกตุ (2541:48) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ ป่าวังโป่ง-ชนแดน-วังกำแพง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ ขนาดการถือครองที่ดินในครัวเรือน และศึกษาระดับการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรพบว่า ด้านสังคมและด้านจิตใจส่วนใหญ่มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับสูง และด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร และด้านเศรษฐกิจที่ระดับการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องปฏิบัติตามองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน 7 ประการ คือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้จัดการ 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน อาจใช้ทรัพยากรจากภายนอกได้แต่ต้องเน้นใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดความเชื่อมั่น (ความรู้และภูมิปัญญา) 4) มีรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล (เป็นฐานทุนที่สำคัญ) 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ (กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจของวิสาหกิจชุมชน 7) มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ ฉะนั้นควรมีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สื่อมวลชน คือ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารของหน่วยงานราชการ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ฉะนั้นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนควรจะนำเอาสื่อเหล่านี้มาปรับใช้ในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้และวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มสถาบันอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการกำหนดตัวแปรในการศึกษา เช่น การได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แยกย่อยเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

2 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับต่าง ๆ เช่น กลุ่มระดับดี/ ปานกลาง/ และต้องปรับปรุง ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาข้อมูลแต่ละกลุ่มแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

เอกสารอ้างอิง

เกษม วัฒนชัย (2549) ปาฐกถาพิเศษ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน. สถาบันพระปกเกล้า,

กรุงเทพมหานคร

ชาญชัย เพ็ชรประพันธ์กุล (2550) เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ จากแนวปรัชญาสู่การนำไปปฏิบัติจริง.

กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณัฐพันธ์ น่วมสำราญ (2544) แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน วารสารการปริทัศน์, 9 (ตุลาคม) : 16-20

ทรงจิต พูลลาภ (2546) เศรษฐกิจชุมชนศรีปทุม บุรณาการการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่

กรุงเทพมหานคร เนติกุลการพิมพ์

ทองทิพา วิริยะพันธ์ (2550) เศรษฐกิจพอเพียง : ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ พิมพ์ครั้งที่ 3

กรุงเทพมหานคร ดวงกลมสมย์จำกัด

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (2547) “ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาสมาชิก

เสถียรธรรมสถาน” พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อรัญญา ตัญญะเกตุ (2541) “ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าวัวโป่ง-

ชนแดน-วังกำแพง จังหวัดเพชรบูรณ์” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

